

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
3391-21

meddelad i Stockholm den 16 juni 2022

KLAGANDE

Socialnämnden i Göteborgs kommun
Box 22006
400 72 Göteborg

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 21 maj 2021 i mål nr 2826-21

SAKEN

Bistånd enligt socialtjänstlagen

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden och fastställer Socialnämnden i Göteborgs kommuns beslut.

BAKGRUND

1. Den som inte kan tillgodose sina behov själv eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av kommunen för sin försörjning (försörjningsstöd).
2. En arbetslös person som är medlem i en arbetslöshetskassa och står till arbetsmarknadens förfogande kan ha rätt till ersättning från arbetslöshetskassan (a-kasseersättning). Den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program kan få aktivitetsstöd från Försäkringskassan. För att dessa ersättningar ska utgå krävs det att den enskilde ansöker om dem.
3. AA ansökte hos Socialnämnden i Göteborgs kommun om försörjningsstöd för uppehälle och hyra för februari 2021. Vid tiden för ansökan var han medlem i en arbetslöshetskassa. Han sökte aktivt efter arbete och deltog i ett arbetsmarknadspolitiskt program. Socialnämnden avslog hans ansökan med motiveringen att han inte hade gjort vad han kunnat för att bli självförsörjande, eftersom han inte hade ansökt om a-kasseersättning eller aktivitetsstöd.
4. AA överklagade till Förvaltningsrätten i Göteborg som upphävde beslutet och visade målet åter till socialnämnden för fortsatt utredning. Enligt förvaltningsrätten kunde det inte uteslutas att AA skulle ha haft rätt till bistånd även om han hade fullgjort sin skyldighet att söka andra bidrag.
5. Socialnämnden överklagade till Kammarrätten i Göteborg som avslog överklagandet. Kammarrätten ansåg att konsekvensen av att någon underlåter att söka andra bidrag normalt är att den ersättning som skulle ha utgått räknas

som en s.k. fiktiv inkomst vid biståndsberäkningen och att biståndet i motsvarande grad blir lägre. Enligt domstolen ankommer det på nämnden att utreda storleken på en sådan inkomst, t.ex. genom att bereda sökanden möjlighet att komma in med uppgifter eller genom att hämta in dessa uppgifter från andra myndigheter.

YRKANDEN M.M.

6. *Socialnämnden i Göteborgs kommun* yrkar att nämndens beslut ska fastställas och anför följande. AA har trots anmodan från nämnden inte ansökt om vare sig a-kasseersättning eller aktivitetsstöd. Användningen av fiktiva inkomster vid biståndsberäkningen ska vara restriktiv. Att ta hänsyn till en fiktiv inkomst kan vara möjligt om ersättningen, som t.ex. underhållsstöd, utgår med ett fast belopp varje månad eller om ersättningen utgått tidigare och det finns ett redan fastställt dagsbelopp. AA har inte fått a-kasseersättning eller aktivitetsstöd på senare tid och det finns därför inget dagsbelopp att utgå ifrån.
7. AA har inte yttrat sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

8. Frågan i målet är om socialnämnden vid prövningen av om en person har rätt till försörjningsstöd har skyldighet att ta hänsyn till ersättning som skulle ha utgått om vederbörande hade sökt andra bidrag, s.k. fiktiv inkomst.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

9. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd).
10. Enligt förarbetena ligger i uttrycket "inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt" att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds för att försörja sig. Det krävs bl.a. att den enskilde söker de bidrag som finns, såsom bostadsbidrag, studiebidrag och a-kasseersättning (prop. 2000/01:80 s. 93 f.)
11. Om en socialnämnd bedömer att det kan finnas förutsättningar för en biståndssökande att få bidrag från annat håll och uppmanar denne att söka detta bidrag men den sökande inte gör det, finns det grund för att avslå ansökan om försörjningsstöd. Kammarrätten anser emellertid att ansökan i en sådan situation normalt inte ska avslås helt, utan att försörjningsstödet ska minskas med det belopp som den enskilde skulle ha fått om han eller hon hade sökt bidraget, dvs. med ett belopp som har kommit att kallas fiktiv inkomst.
12. Att ta hänsyn till fiktiva inkomster vid biståndsbedömningen är en metod som i vissa fall används av socialnämnderna. Även om det är möjligt för en socialnämnd att ta hänsyn till fiktiva inkomster kan dock konstateras att det inte i lagstiftningen finns någon skyldighet att vid biståndsbedömningen ta sådana hänsyn. Något stöd för en sådan skyldighet kan inte heller utläsas av förarbetena. Det saknas därmed grund för att – som förvaltningsrätten och kammarrätten har gjort – ålägga socialnämnden att utreda storleken på en fiktiv inkomst.
13. Högsta förvaltningsdomstolen finner mot denna bakgrund att socialnämnden hade grund för att avslå AAs biståndsansökan eftersom han inte sökte de bidrag

som han anmodats att söka. Förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden ska därför upphävas och socialnämndens beslut fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Margit Knutsson, Per Classon, Inga-Lill Askersjö och Kristina Svahn Starrsjö.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Lisa Ragnesten.